

14
EXERCITATIO MEDICA
INAUGURALIS
DE
Febribus intermittentibus,

27 A.M.,
PRÆSIDE DEO OPT. MAX.

Ex Authoritate Magnifici Rectoris,
D. THEODORI RYCKII, J. U. D.
in Illustri Academiâ Lugduno-Batavâ Professoris
Historiarum & Eloquentiæ,

NEC NON

*Amplissimi Senatus Academici Consensu, & Alma
Facultatis MEDICÆ decreto,*

PRO GRADU DOCTORATÙS,
Summisque in MEDICINA Honoribus & Priviliegiis ritè ac legitime consequendis,

Publico examini subjicit

NICOLAUS VANDER MARCK, Lugd.-Bat.
Ad diem 3 Junii, loco horisque solitis.

LYGDVNII BATAVORVM,
Apud ABRAHAMUM ELZEVIER,
Academiz Typographi MDCLXXXII.

Amplissimo, Confidissimo, Gravissimo.

V I R O

D. D. JOHANNI VANDER MARCK,
S. S. M. C. Medicinæ Doctori Expertissimo,
ac olim Practico Felicissimo, Inclytæ hujus
Urbis Consulaři Spectatissimo, nunc maxi-
mè Thesaurario ordinario, Patruo, ac Tutori
meo dilectissimo, omniq[ue] ad extremum
vitæ halitum observantia colendo, vene-
rando.

N E C N O N

Clarissimo, Expertissimo, Acutissimoque

V I R O

D. D. L U C Æ S C H A C H T,
S. S. M. C. Philosophiæ ac Medicinæ Docto-
ri, hujusque in illustri Lugdunensium Aca-
demia Professori ordinario, Collegii Chirur-
gici Præsidi, Practico sagaci, ac felici, Studio-
rum meorum Medicorum fundatori unico
Promotori venerando, atque ob innumera
in me beneficia humanissimè collata omni
semper honore, & amore prosequendo, ævi-
ternumque suspiciendo.

In perpetuum debitæ gratitudinis, ac obser-
vantiz *magis etiam* theses hasce inaugurales

Animis effert

NICOLAUS VANDER MARCK.

PROOEMIUM.

uis mortalium unquam omnia mala, omnia incommoda, omnes miseras, ac aruntas tanquam peccatarum panes, quibus humanum genus ab horum est, aut ore effari, calamove depingere potuit? O diram ac deplorandum mortalium sortem! Vita certe non est vita, sed calamitas. Quot enim modis, quibus infartus tam miranda humani corporis fabrica, tam artificiosa machina, Divinum illud summi Numinis opificium sapè sapius non labefactatur, ac tandem absoluto vita cursu destruitur? cum pluma ad instar, vinculo soluto, que vento rapitur, & fumi more, qui in artus evanescit, in fetidum cadaver, vermiumque escam corruat, ac sub forma pulveris quaquamversum dissipetur. Quot morborum millia, quot symptoma, tanquam totidem ferarum, in humanum corpus servientium myrmeces, dolorumque phalanges, in totalem Microcosmi ruinam conspirantes non profert astræ dies? Raro sine ulla morbo, doloreve primâ vita dies transigitur: imo sape uix nati primam, qua fruimur, lucem cum morte masti communamus: Lucis usurâ diutius si frui detur; Nullam est reperire vacuam dolore vitam:

Οὐτως γὰρ μεράπτων Φίρε) Βίος, ἄλλον ἀπ' ἄλλῳ
μάχεσθαι.

Sic enim fert hominum vita, alium ab alio
Laborem habens.

Vt verè cecinit Nonnus Tarapolysa Dionysiac. lib. 3. Inter
tot tantorum malorum genera, tantam morborum seriem
non ultimum agmen claudunt febres intermittentes, nulli
etati, nulli sexui, regioni aut loco parcentes. Nemo sanè
non mirari potest, si modo mirum ac stupendum illarum
invadendi, recedendique contempletur modum. Quis non
suo, non alieno doctus experimento facile credat? homi-

nem sic altermis quietis, & anxietatis periodis indies mu-
randum; illam, qui, cum heri morbo cruciatus, dejectus,
& tantum non extictus esset, hodie denuo salvo & in-
columis incedere cernatur, etas deuño non absimili modo
laboraturum fore, ac perendie sibi esse restituendum. Hu-
jus tanti mysterii causas, que hactenus incognita in De-
mocriti quasi puseo latitarns, primus omnium Ingenios
investigavit, ac patet fecit Franciscus P. M. de le Boë
Sylvius, Medicus expertissimus; suamque super illis op-
tionem, ringentibus licet adversatis, invictis argumen-
tis, ab experientia ac ratione petitis confirmavit ac stabi-
livit. Ha febres intermitentes in praesentiarum mibi (ut-
pose cui lucubrationibus Academicis colophonem superad-
dituro, pro more solito quoque incumbit, aliquod meorum
in studiis progressum specimen publicè edere) inaugura-
lis lemmatis materiam suppeditabant: quas, si non pro
materie dignitate, saltē pro viribus, ac ingenii modu-
lo per compendium expedire est animus; In magnis enim
voluisse sat est. Ne quis ergo elegantiorem stylum, aut
materiam latè deductam à me expectet, nec ram ad ver-
ba, quam ad res ipsas attendat; nullumque ferat judicium,
priusquam omnia aquo animo, omnibus præjudiciis vacuo
attentius perpenderit: & si quid quod minus arrideat,
alicubi invenerit, id mibi candide ostendat, errorem de-
monstret, melioremque in veritatem, cuius semper sum a-
vidus ac amans, viam aperiat; quod si fecerit, me illi
facile subjiciam. Iam manus ad opus, cui Divinum Numen
faveat, ac benedicat. Vale, & si lubet, fave.

DISPU-

DISPUTATIO MEDICA

INAUGURALIS

D E

Febris intermittentibus.

S. I.

wicunque animum ad scribendum applicant, ut ea, quæ scribuntur, clarius ac distinctius percipiantur, memoriæque tenacius inhae- reant; certam sibi methodum proponunt, qua instar filii Ariadnæ in sequentibus utan- tur. Ne igitur & ego omnis methodi expes- vagarer, placuit quoque mihi certam quan- dam rerum tractandarum seriem assumere, se- cundum quam, ut nautæ secundum pyxidem nauticam, cursum dirigam. Omissis ergo superfluis ambagibus, recta ad rem prope- rans sequentes in materia hæc inaugurali pértractanda terminos te- nere constitui. Nimirum 1. pauca quædam de febris nomine in medium proferre. 2. Febris definitiones nonnullas examinare. 3. Febris intermittentis essentiam, & quasdam ejus differentias pro- ponere. 4. Veras ejus causas investigare. 5. Symptomata quædam chumerare singulaque à suis causis derivare. 6. Prognosin annexe- re, & denique. 7. Ostensis indicationibus methodicam ac ratio- nalem curationem adjicere.

S. II. Nonnulli rerum Etymologicarum scrutatores curiosi vo- cabulum *febris*, quod *Græcis* est *mugens*, à fervore, aut fervendo derivant, quasi in omni febre major esset sanguinis fervor, ac ca- lor: hincque suam formant definitionem, sed turpiter falluntur, uti pluribus ostendetur in seqq. Alii à ferocitate suam habere origi- nem volunt quod adeo ferox sit, ut indifferenter in omnes sævit mortales, nullamque totius corporis humani partem intactam re- linquit: Verum hæc, ne magis circa verba, quam res ipsas more-

mur, misericordiam, beneficium, nique ad modicum medicum conferentia, recte porrecturi ad definitionem quadrundam examen, utpote majoris moderni difficultatis et curiolemque proinde indaginem merentum.

S. III. Sunt variae ac diversae variorum auctorum febris definitiones. Veteres eorumque sectatores nonnulli fideles recentiores, (qui præjudiciis suis excæcati more pecudum sequuntur in ecclesiastum plegmam adiutare, quæ ita, non qua (eundem est atque ita multa falsa pro veris assumentes) febrim definiunt, calorem præternaturalem in corde primum accensum, hinc per totum corpus una cum sanguine diffusum, fundi tempore latenter. Quis enim non videt vel parum in arte medica versatus hanc definitionem claudicare, utpote quæ febrim calorem statuit, tanquam calor esset de essentia febris; quod falsissimum est. Fatoeque, equidem in febribus intermit-
tibus, frigore jam sublatu, aut in aliis sine frigore agrius veran-
tibus, maiorem ab æstro sensum colorem; verus ille calor non est ipsa febris, sed solummodo ejus effectus, sive occidens, ut hoc ingenue annotavit Helmannus; imo ipse Galenus lib. 1. cap. 1. de fe-
bribus, disertis negat verbis, calorem anni felix adesse, & s. seq. ca-
lorem non confundere essentiam febris affirmat, & alio, recidens, alibi
efficiens vocat. Calorem præterea à febre posse absesse, atque ideo
non esse de essentia ejus manifestè claret ex febribus algidis, in qui-
bus agrotantes non tantum non calent, sed in iouis calent, quam
oportet; ut nunc taceam de febribus intermissionibus paroxysmis, qui
plerumque cum intenso frigore hominem invadunt. Neminem,
ut opinor, tanta unquam exigit dementia, ut negare ausus fuerit,
hominem durante frigore in febrium intermissionem exacerbationibus
febricari: Febris itaque non consistere in aucto præter naturam ca-
lore, ex allatis luculententer appetit.

s. IV. Barberis rectius quidem judicasse videtur, scopum tamen non attigit, dum febris nihil aliud esse, quam suctam sanguis circulacionis disputat. Licer enim in omnibus che pulse sit praeter naturam, hoc est, à causa interna ortus (nam pulse à causa externa solummodo inducitur frequentior, nullas functiones latet, ut à paulo majore corporis motu, aut calore vel solis, vel soci &c. accidere potest, non indicat febrem), frequentior, tanquam unicum febris signum pathognomicon, non tamen inde sequitur aucta sanguinis circulationis, quandoquidem pulse frequentior, nihil aliud indicat, quam frequentiorem

cordis et sanguinis. Si jam non ad febribus sanguinis sed concrecio-
nem ab humoribus pigmentatis, crassis, ac profunde miscitis agilibus;
sed simul acribus, cum sanguine parili modo disposito, sic per con-
sequens etiam ad motum minus apto ad ipsum delatis irritari, atque
excitari queat, quod perspicuum est ex febribus intermittentibus, in
quibus humores plerumque, si non semper, tali ferme modo dispo-
siti sunt, sequitur ergo pulsus frequentiorum non esse signum auctioris
sanguinis circulationis, atque idcirco definitionem Barbettiensem
non procedere. Praterquam quod pulsus parvus, simul licet frequen-
tior in febribus algidis aut intermittentibus paroxysmorum initii hanc
opinione abunde confirmat.

§. V. Nec admodum mihi arridet definitio Williana quæ febris,
describitur motu inordinatus sanguinis, ejusque nimia effervescentia cum
calore & siccitate. Et ratio in promptu est; nam uti calor, sic etiam effer-
vescentia nimia non omnifebri adest; praterquam quod nec siccitas semper
conuncta sit, quod aliquid in nosocomio observasse memini.

§. VI. Me quod attinet, malo febribus definire, quod sit ruisosa
sanguinis in corde effervescentia, cum ad frequentiem sui contradictionem,
ac motum prater naturam exacerbiorum irritare, adeo ut pulsus p. m. fre-
quentior pro unico febris signo pathognomico haberi debeat.

§. VII. Explicatis utcunque atque examinatis febris in gene-
re definitionibus quibusdam, jam proximum est, ut videamus quæ-
nam febri dicatur intermittens, & quotuplex sit.

§. VIII. Febris *paroxysmorum*, sive *intermittens* est quidem vi-
tiosa quoque sanguinis effervescentia, non tamen continuè affligens,
ac ægrum divexus, verum per exacerbationes rediens, quæ-
que cum per aliquot horas duravit, integrè abit, ac planè in-
termittit, ægrumque à fe vacuum relinquit, post brevius lon-
giusve intervallo modo certum, modo incertum ægrum denovo
invadens.

§. IX. Dividitur febris *intermittens* in *quotidianam*, quæ quartu-
to, *tertiarnam*, quæ tertio, *quartarnam*, quæ quarto, *quintarnam* (sed
quæ rarior observatur) quæ quinto & sic potero, repetit die; at-
que haec differentia desinunt ab intervallo diverso, quod inter
duos paroxysmos intercedit: haec febres nunc simplices alias mul-
tiplices, duplices scilicet triplicesve observantur, quandoque etiam
ex diversis compositæ; quæ omnes si certam periodum servent,
fata, vel periodica dicuntur; ad distinctionem aliarum febrium,
quæ

qui invadunt per vagi tunicae ventris iuxta micturam perducuntur, nisi plerumque sunt febres fortissimae, & alias non raro esse videntur.

§. 10. Præterquam quod *febris intermittens*, quandoque suam denominationem nanciscatur ab urgentiori conjuncto symptomate, uti à *cardialgia cardiaca*, à *syncope syncopali*, ab *asthma asthmatica*, & sic porro dicitur, datur adhuc alia non contemnenda differentia, nec sine ratione à *Clarissi Sylviè annorata*, qua febris *intermittens* distinguitur in *algidam frigore* tantum molestiam, in *ardentem*, in qua breve ac leve duntaxat, vel nullum fermè observatur frigus, & in *febri*, qua ex frigore præcedaneo, ac succedaneo calore fere æqualibus consitit: atque haec præcipue sunt differentia, quas si quis pluribus explicatas velit audeat laudatum *Sylvium lib. piax. med. I. cap. 27. & 30.*

§. XI. Vitis differentiis jam recta transeo ad causarum considerationem, sine quarum cognitione rationalis curatio institui nequit, ergo & in hoc casu verissimus est ille versiculus.

Felix qui potuit rerum cognoscere causas.

§. XII. Magna de *vera ac legitima febrium intermittens*, qua *intermittentium causa* inter auctores his est; licet jam saepius laudatus *Sylvius* eam manifestissime detegere. Alii enim eam in sanguine ponunt, sed quis vel communis sensu prædictus non animadvertis, ecce toto cœlo deviare, si modo attendat, quod tam brevi temporis spatio omnis atque universus, qui in toto corpore continetur, sanguis cor transeat. Deberet enim materia morbifica uno die aliquoties cum sanguine cor subire, atque per consequens varios excitare insultus febribus, qui, cum materia illa momento citius denuo corde expellatur, brevissimi forent, nisi causam in universo sanguine statuere velint: verum tum non *intermittens*, sed *continua erit febris*: nisi cum *Willisio* fingere velimus in universo quidem sanguine contineri, sed quæ uno paroxysmo omnis diffusa, & de novo ex *succo nutritivo ob debita maturitas versus* (ut ipse loquitur) ac *coldionis defecuum* (uti prius) in materiam fermentativam converso generata, tanto temporis spacio indigeat, antequam in actum deduci queat. Dicant vero nisi ejus sectatores, cuius natura sit illa ficta materia, quæ tam miranda in corpore nostro excitet effecta (præterquam quod, si semel omnis discussa ex *succo nutritivo*, uti volunt, regenerari deberet, nullus paroxysmus nullo assumpto alimento observaretur, cum tamen

tamen per se non obicitur) referunt primaria, & erant mihi Magni Apollines, à qua causa tam diu supprimatur, & tandem ad vim suam extingendam disponatur. Objicent forsan, idem in aliis fermentis observari, quod alia citius, alia tardius fermententur: verum illi obiter notent, corpora, quae semel fermentationem inchoarunt, ad finem usque sine intermissione fermentari, & nunquam, ubi semel cessarunt, novam inire pugnare, nisi aliquid novi iis contrarium addatur.

§. XIII. A sanguinis stagnatione non oriri febres *intermittentes*, lippis & tonforibus notum est: statim enim excitaretur inflammatio, eamque excipiens febris quidem, sed *continua*, non vero *intermittens*. Atque sic satis, ut puto, refutata illorum opinione, qui causam in sanguine ponunt, jam porro respiciendum, an non *lympha* suam debeat originem *febres intermittentes*.

§. XIV. *Lympha* illarum causam non esse adscribendam abunde probant symptomata ipsas concomitantia, & in abdomine circa praecordia observabilia, præterquam quo*d* glandulæ *conglobatae*, in quibus *lympha* à sanguine separatur, raro & vix unquam (nisi in gravedine, & febribus *catharralibus*) licet valde urgentibus his febribus, tumidae, aut induratae reperiantur, quod tamen necessario fieri deberet, si *lympha* in motu suo impedita, ac denuo per intervalla expedita febrium *intermittentium* causa extiteret.

§. XV. *Fernelius*, qui omnium proxime ad veritatem accedit, scopum tamen non ferit, *materia febrium intermittentium morbifica fomitem* (variis reprobata rationibus veterum opinione, *budorem in solo corporis habitu extra venas purefcentem febri intermittentis causam proximam, de continentem arguente*) in praecordiis ponit, easque modo à *bile*, ut *tertianam*, modo à *pituita*, ut *quotidianam*, modo à *melancholia* (an per *melancholiam* non intellexerit *sucum pancreaticum*, vix dubito) ut *quartanam* deducit, lib. 4. cap. 9. & seqq. Scio confluent in intestinum duodenum tres humores *bilis*, sc. *saliva*, & *sucus pancreaticus*, verum à *bile*, aut *saliva*, sive *pituita intestinali*, partim ex *saliva*, partim aliunde genita febres *intermittentes*, quā *intermittentes* deducendas sanæ mentis censem. nemo; uti nec posse ab iis produci fusè ac clare ostendit *D. Sylvius* nunquam satis laudandus, quem ea de re videre porestis.

§. XVI. *Pancreas.*
abdomine diffitebere
etibus solidis sicuti pancreatico superem, Nece ut nominis hoc nomen
febris intermissiones ab eo deducere: quod tamen accipimus aga-
mus, non abs re fore arbitramur, si in antecerebrum quidam de
pancreate, nec non de facto pancreatico dicamus, ut his cognitis,
tanto facilius nobis cause innotescant.

§. XVII. *Pancreatis,* id est, mū spissi, ac si viscera planè car-
norum foret, quia tamen denominatio huic visceri mihi mè con-
veniens est: sed recte latent asci, totum enim glandulatum est,
ex innuméris constans glandulis conglomeratis, quia singula tan-
ta sunt firmitudinis, ut ab accurato *Anatomico* se ab invicem se-
parari sinant, simul tamen sumpta ob laxiorem earum connexio-
nem molliscaenum corpus constituant. Tenui à *peritoneo* mem-
brana investitur: præterquam quod singulæ glandulæ propria in-
super gaudent membrana. Situm sub ventriculi fundo versus
partem posteriorem è regione prima lumborum vèrtebræ trans-
versum obtinet: & maxima sit parte sinistrum hypochondrium
occupat. Figura oblongum est, & quo magis à liene recedit ad
duodenum, eo crassius at latius evadit. Magnitudine facile reli-
quias in corpore glandulas conglomeratas exsuperat. Variis an-
nectitur partibus: in parte dextra firmiter intestino duodeno ad-
nascitur, & mediante membrana à *peritoneo* orta hepatis adhæret:
in sinistra sèpius ope membrana, quandoque propria substantia,
uti D. Marchese se annotasse dicit, lieni alligatur: in inferiore ve-
ro cum mesenterio unitur.

§. XVIII. Habet hoc viscere quadruplicia vas, arterias à cæ-
liaca, venas à ramis splenici, nervos à sexto pari rago dicto oriundi-
dos: & denique ductus membranum proprium, & insigillatum ro-
satum, plerumque in hominibus simplicem, qui à glandula pancreaticis
substantia oriri videtur, quatenus à singulis glandulis exiguia producuntur vascula, quæ in medium concurrentia duobus
hunc majorem constituent, qui quandoque simul cum ducta bilie
in intestinum duodenum intrat, quandoque scorsim quatuor cir-
citer digitos transversos à pyloro in illud inseritur. Vasis autem
lymphaticis ex accuratissimorum naturæ indagatorum observa-
tione destituitur.

§. XIX. In hoc viscere feceruntur quidam liquor, ex vario-
rum

rumpi suctorum expeditissima subiectus, *sucus pancreaticus* hunc-
patus, qui medianibus glandulis à sanguine per arterias eo delata
secreta, atque à spiritibus animalibus per nervos eo affluentibus (videtur enim pancreas plures mactum esse nervos, quam
ad sensum aut motum requiruntur) temperatus per ductus mi-
niores laterales defertur in majorem, hinc per eum in intestinum
duodenum: ubi cum bile per porum bilarium communem eo de-
lata concurrens, ac naturaliter dispositus blandus cum ea init
effervescentiam, ut hac ratione chyli à fecibus alvinis secretio-
ni inserviat. Usus ejus præterea est intestina oblinire, ne tam
facile à bile aut actiore, aut majori copia affluente, aut ab aliis
laedantur: facit etiam ad faciliorem alvi secundum exonerationem,
qua indurata difficulter excernerentur, nisi hac ratione oblini-
ta, ac lubrica forent investigia; & forte suis halitibus, ac vaporibus
ad superius ventriculi orificium delatis nonnihil contribuit ad
famem producendam; perque vasa lactea cum chylo & lympha
ad cor delatus modicam forsitan sanguini conciliat consistentiam,
& ad faciliorem ejus facit effervescentiam, quod saltem mihi ad-
modum probabile videtur. At pauca haec de pancreate, ejusque
succo dicta sufficiant.

§. XX. *Ductus* autem *pancreatis laterales* obstrui posse, ne hac
ratione *sucus* continet, quod necesse est, ad cor deferatur, du-
bitabit nullus. *Sylvius* confirmante hoc *Regnero de Graaf*, restatur
se aliquoties in hominum cadaveribus, qui ad mortem usque fe-
ribus intermittentibus divexati fuerant in *pancreate* aliquos repe-
riri *ductus laterales* obstructos, cum liquor per ductum majorem
infusus in medio lateralium ductuum sisteretur.

§. XXI. *Sucus pancreaticus* ita in suo motu impeditus stagnare
necesse habet, propter quam sui stagnationem sensim majorem
adeptus aerimoniam tandem sibi vi viam facit, & particulis
acrioribus, atque acuminatis perpetuo in pituitam obstruentem
impingendo obstructionem non quidem totalem solvit, verum
solummodo perterebrat, adeo ut facilis negotio effuso succo a-
criore, prælertim si vel tantillum novæ pīnūs accedat, via de-
nuo occludatur, novaque obstructio repetatur, ita ut necesse
sit, *sucus* priori similem, tam diu bōdem in loco morati, do-
nec, ut prior, aceror factus, per apertam similiter viam effu-
sus novam exacerbationem exigit, idque rotie reiteretur, usque

dum in totum, quoquinque etiam modo obstrucio, febrisque tollatur, vel ipse furo cedat factio regerit.

§. XXII. Pissira talem esse naturam, ut semel perforata facilius denuo coeat, ac coaguletur, evincunt omnia extra corpus nostrum viscida, nec non medicamenta febres intermitentes eradicantia.

§. XXIII. Levi vero negotio acidior ac acier evadit *sucus pancreaticus*, quod natura sua subacidus est. Constat enim quotidiana experientia omnia acida sponte sua magis ac magis acefere, atque acrefcere. Acefcit autem & acrefcit in suis vasis stagnans dictus *fucus*, quod spiritus volatilis ei secundum naturam conjunctus, cumque, ut antea dictum, temperans magis magisque avolat, & ab ipso recedit. *Spiritum volatilem humoribus acidis temperandis*, atque *edulcorandis* aptum esse neminem præterire potest.

§. XXIV. Reserata uteunque obstructione, *sucus pancreaticus* acidior, ac acier propter stagnationem factus, porro per ductum majorem in intestinum duodenum delatus cum bile qualicunque, reliquisque ibidem contenitis humoribus effervescentiam depravat, solitoque majorem, ac acriorem excitat, pro bilis, ceterorumque humorum ipsi occurrentium, ut & siâ naturâ variâ variantem, hincque tanta in febribus intermittentibus symptomatum diversitas.

§. XXV. A dictis humoribus effervescentiam naturali vehementer in intestino duodeno excitari posse, nemo, qui vel prima Chymie elementa gustaverit ignorare potest. *Bilem enim, & omnem umino salē lixiviosum ab acidis effervesccere* noto notius est; uti hoc ex quorumvis acidorum cum oleosis, aut salibus lixiviosis effervescentia liquido appetet. Quis enim in rebus Chymicis adeo peregrinus est, ut ipsum fugiat, *Spiritum vitrioli oleo therabatibus*, vel *feli tartari ossifas*, vehementius effervesccere, atque ebullire. Constat autem *bilis salt plarimo lixivo, & mediocri oleo*, quid ni ergo *sucus pancreaticus* naturali acidior, ac acier factus cum bile in intestinum duodenum confluente similem cire posset effervescentiam. Sed objicit forte aliquis effervescentiam hanc non fore frigidam: unde ergo frigus in paroxysmi initio? illi responsum volo, *succum pancreaticum pirus adjuvum*, bilem ad tempus coercere, ac oppressam tenere, quo minus vim suam exsiceret queat,

queat, usque dum à compedibus suis liberata vicissim dominium acquirens calorem frigus subsequentem producat. Similis ferme sine calore effervescentia excitatur, si coralliis contritis, aut oculis cancri affundatur *spiritus aceti* ad eminentiam duorum canticum digitorum; continuo enim motus exorietur intestinus, stridorque percipietur, sed sine ullo caloris sensu, qui motus nullo alio, quam effervescentiae nomine melius insigniri potest.

§. XXVI. Ex depravata hac succi pancreatici cum bile, ac pituita in intestino duodeno effervescentia halitus justo acidiores in principio febrilis insultus elevantur, qui (si non simul portio quedam terrorum dictorum humorum sub forma liquoris per dicendas patentes vias ad cor serpat) per vasula lactea, hinc per ductus thoracicum ad venam axillarem aut subclaviam, atque ita cum sanguine, vel per quaecunque aliam viam, ad cor delati sanguinis in corde effervescentiam depravant, ac perturbant, febremque inducunt paroxysmum, corque sua acrimonia ad cerebriorem sui contractionem irritantes pulsus excitant frequentiorem.

§. XXVII. Res non minus ardua erit invenire causam longioris, aut brevioris intervallū, quod inter duas febrilis insultus accessiones intercedit. Quis non mirabitur, nisi mens ipsi admodum omnibus sit, harum febrium tam certam, ac statam, immo quandoque adeo præcisam periodum, ne vel accuratissimo horologio cedat.

§. XXVIII. Hujus intervallū diversitas non proximè petenda est ab externa aliqua causa, aut rerum non naturalium abusu, sive errore: verum à causa interna, à pituita scilicet obstructionem parentis minore, majoreve visciditate, aut copia, & à succo pancreatico ad obstruitem pituitam perforandam efficaciore, aut minus efficaci, id est, acidiore, & acerore, vel minus acido & acri. Verum hæc quo clarius eluescant, paulo specialius agam. Si enim pituita obstruens sit minus tenax, ac viscosa, minuque copiosa, succus vero pancreaticus acidior, acriger, intervallum erit breve, febrisque quotidiana orietur: si è contrario pituita sit admodum tenax & viscosa, simulque copiosior, succus vero pancreaticus minus acidus, ac acris tempus, quod duobus interponitur paroxysmis, longum erit, febrisque inducetur quartana, aut quintana, sed quæ rarior est. Si vero ambo se medio habeant modo: vel si pituita

*existat siccus, succus autem pancreaticus acer, vel contra fuscum lamen-
dor, & suavis fluidior, nec admodum copius, intervallum enim modi-
cum, febrisque excitabatur tertiana.*

§. XXIX. In transitu etiam obiter notandum, quod si plu-
res in ductibus lateralibus reperiantur obstrunctiones, quæ diversis
temporibus à succo pancreatico stagnatione sui actore facto refe-
rantur, non simplices excitabuntur febres, sed multiplices, du-
plices, triplicesve, & sic porro, prout ex eisdem illis obstrunctiones
plures, vel pauciores sunt.

§. XX X. Causa vero febrium intermittentium antecedentes
sunt humores acidi, austri, ac præcipue pituitos partim in sanguine,
partim in primis viis redundantes: quæ pituita, à quaquaque
causa ad fluorum reducta, cumque sanguine ad pancreas delata,
ex aliqua sua parte una cum succo pancreatico à sanguine secer-
nit, secreta ductuum lateralium lateribus sensim adhærens, tan-
dem totalem obstrucionem parit, succunque pancreaticum stagna-
re cogit.

§. XXXI. Causas quod attinet proctarticas, atque externas,
ad eas referri possunt omnia, quæ dictos humores in corpore ge-
nerare, atque accumulare, vel eisdem in corpore præexisten-
tes in actuum deducere, pituitam solvere, solutam denuo coagu-
lare valent. Qualia sunt 1. *Aëris* valde calidus, vel è contrario frig-
idus, humidus, tempestuosus, subterraneus, sepius muta-
tus, &c. hinc est quod febres intermitentes tum aestate, tum
autumno, quam vere, aut hyeme frequentius excitentur. Aesta-
te enim pituita *aëris*, *afu* magis soluta est, & quaquaversum per
universum corpus diffusa, quæ à re aliqua non naturali, *aëre*
puta inexpectato frigidore, vel *poto*, præsertim *gelido* afflatim
brausto denuo coagulata obstrucionem facit. Autumnali vero tem-
pore ab errore aliquo in rebus non naturalibus solvit notata
pituita, que soluta ab *aëris* eo tempore admodum mutabilis, fre-
quentiori *frigore* rursus condensatur obstrucionem febrilem ex-
citatura. 2. *Alimenta* crassa, viscosa, terrea, salita, sumo, ven-
toque indurata, acida, austera, acerba, nimia quantitate ingestæ,
imprimis *poto* calidus abundè ingurgitatus, corpore jam exi-
stente impuro, præsertim si subitanæ corporis refrigeratio sub-
sequatur: vel è contrario frigidus nimium, postquam corporis
incaluerit. 3. *Somnus*, & vigilia immodica, aut intempestiva.

4. *Mores* ac *quies* immoderatae , imprimis exercitio in corporibus impuris modum excedentia . 5. Subitanea anuni patemata , modo calida , modo frigida . 6. Denique suum etiam symbolum conferunt *excreta* & *resem* , imprimis vero *excretiones suppressae* , ut alvus adstricta , perspiratio impedita , menses suppressi , &c. Quæ omnia qua ratione ac modo , qua vi , atque efficacia cause febrium intermittentium existant procatareticæ unicuique , qui vel minimos in arte *Medica* fecerit progressus perspicuum esse debet: Nam omnia fusè lateque exponere , arque deducere tam angusti unius disputationis termini non permittunt.

§. XXXII. Causarum serie perspecta arque evoluta recta prægredimur ad præcipuorum , quorundam *symptomatum* enumerationem , eoruunque à suis causis derivationem. Sunt autem illa symptomata varia ac diversa , quorum modo hæc , modo alia apparere confuerunt.

§. XXXIII. 1. Occurrit frigus in regione lumbari à succo pancreatico acidiore , à pituita adjuto bitem oppressam tenente deducendum. Si enim pituita paucior ac fluidior existat , quo faciliter per eam ad intestinorum tunicam penetrare possit succus pancreaticus , majus erit frigus : si è contrario sit viscidior , aut copiosior , quo difficilior sit prædictio succo ad tunicam aditus , minus erit frigus , ac obtusius , magisque in medio ventris , aut in extremis duntaxat corporis , halitibus frigidis eo delatis , percipietur. Quandoque simul in interioribus capitis partibus urget frigus , quod fieri autumò , quando humori pituitoso in eo coacervato jugantur halitus acidi ac frigidi ex primis viis eo delati.

§. XXXIV. 2. Iisdem illis halitibus minus acribus suum ortum debent oscitatio , pandiculatio , inquietudines , ac spontanea lasitudines artuum. Halitus enim illi ex depravata succi pancreatici effervescentia cum bile in intestino duodenio elevati , partim deferuntur ad os , ejusque partes vicinas , ac pulmones , ibidemque levem faciunt titillationem , unde oscitatio ; partim ad corporis habitum , ubi similiter partes sensiles tum leviter vellificant , tum distendendo gravant , hinc pandiculatio , inquietudines , spontaneaque lasitudines. Si vero acriores ac minus viscidæ fuerint , alias horror , alias vigor inducetur. Nec non ab iisdem majorem acrimoniam habentibus , dolores rodentes , lancinantes , ventrisque

trigesim autem *tertium* excitabuntur; uti ob admixtam multitudinem
tumtam *doloris gravissimae*, ac *contrandentes*: quæ omnia jam insolu-
turi paroxysmi præludia sunt.

§. XXXV. *Pulsus* mox in febrilis insuitus initio *frequenter*
halitibus tum flatulentis, tum acribus attribui debet, qui ad cor
tendentes illud ad crebriorem sui contractionem irritant. Ve-
rum aucto frigore quoque *minor* evadit ob auctam in halitibus
assurgentibus aciditatem, qui sanguinem coagulando minus aptum
reddunt ad rarescendum: unde non mirum si simul *debilior* red-
datur *pulsus*.

§. XXXVI. Allata hactenus symptomata urgere solent, *da-*
rante frigore, succoque pancreatico dominium obtinente: ubi vero, suc-
co pancreatico acriore jam omni effuso, *bilis* per se, vel aliunde
actior facta vicissim prævalere incipit, halitus tunc plures, ac ma-
gis *biliose* assurgunt, qui ad ventriculum delati *et anxietatem circa*
præcordia gignere solent.

§. XXXVII. 2. Ab iisdem halitibus magis biliosis ad ven-
triculum, hinc ad fauces, orisque partes elevatis *stimm* deduco,
uti *lingue ariditatem* partim ab iisdem, partim ab halitibus è
fanguine in pulmones delato, jam magis rarefacto, ac ardente,
per asperam arteriam ad linguam assurgentibus, eandemque ex-
fificantibus.

§. XXXVIII. 3. Iisdem halitibus magis biliosis ad cor dela-
tis, ipsaque bile, resumptis viribus, in corde quoque dominium
recuperante (quod nisi fieret *febres* evaderem *algida*, totam suam
tragædiam absque calore exercentes; uti è contrario magis *ar-*
dentes, si mox in accessionis febrilis principio *bilis* dominium ac-
quireret) sanguis magis rarescere, atque ebullire, cor vehemen-
tius astuare incipit, hinc *pulsus* redditur *major*, ac *robustior*, ma-
nente eadem frequentia ob ipsius bilis cor irritantem acrimo-
niam.

§. XXXIX. 4. Hinc sanguine magis rarefacto, ac ardente per
universum corpus diffuso, *calor*, & *ardor* propter dominantem
successive bilem ubique in corpore augetur.

§. XL. 5. Sæpe etiam ægros *upset capitis astus*, ac *dolor*, *ar-*
teriarumque in regione temporum pulsatio molestior, non aliunde,
quam à nimia sanguinis ebullitione deducenda. Nulla enim pars
habet plura vasa fanguinea arteriosa, quam caput, quæ si nota-
bilia

bilia sine circa regionem temporum , nemini mirum videri debet , quod ibi pulsatio , quam alibi sentiatur molestior : conseruentibus quoque suum symbolum ad dolorem producendum halitibus & vaporibus sive e sanguine valde rarescente , atque ebulliente , sive aliunde ad caput elevatis .

§. XL I. Hæc autem symptomata tam diu perseverant , donec tandem , bilis à succo pancreatico stagnatione acriore facto similiter acrioris factæ æstu remittente , humores totius corporis ad pristinam paulatim disponantur tranquillitatem , parsque vitiosorum humorum sanguini , durante paroxysmo , penitus confusorum sensim ab eo secernatur , & subsequente sudore , aut diuresi plerumque corpore expellatur .

§. XL II. Plura quandoque alia præter hactenus enumerata leviora symptomata febris intermittentibus copulari solent , à quorum maximè urgenti , (quod tunc *symptoma urgens* vocatur) febris subinde suum fortitur nomen , ut superius etiam annotatum est , quorum præcipua sunt sequentia , quorum singula jam quoque à suis causis deducemus .

§. XL III. 1. *Cardialgia* halitibus acerrimus ex succo pancreatico , bileque acrioribus depravatè effervescentibus , elevatis adscribendam autumo ; qui ad superius ventriculi orificium afflungenes illud rodunt , ac vellicant .

§. XL IV. *Nausea* ; & *vomitum* , quæ gradu solummodo differt , suam habent originem ab iisdem illis halitibus magis biliosis (subinde ab ipsa bile volatiliore) sua acrimonia ventriculum vescicando , eum ad inversum sui motum peristalticum irritantibus : si enim illa irritatio levior fuerit , *nausea* tantum , si vero major , excitabitur *vomitum* , nisi deficiant , quæ excernantur : nam & tum quoque omnis vomendi conatus irritus erit , & frustraneus .

§. XL V. 3. Humoribus autem pituitosis , auferteris , aut biliosis , sursum ad ventriculum delatis , fermentum ejus corruptientibus , enervantibus , aut obruentibus attribuo *appetitum proflatum* .

§. XL VI. 4. *Famis* è contrario *aërioris* causam petendam censem à succo pancreatico propter sui stagnationem gratam ac paulo volatiliorem nacto aciditatem , ad intestinum delato , hali-
tus acidiores ad superius ventriculi orificium amandante , qui

ipsum leviter vellificando fuisse sensum intendunt, hoc est, appi-
sum augmentum.

¶. XLVII. 5. *Termīna colīca* suum debent ortum partim sue-
co pancreatico tum acriori, tum austeriori vim suam, sive a-
crimoniam in interiore intestinorum tunicam exerenti: par-
tim flatibus (imprimis si bilis acrior cum pituita viscidā con-
currat) qui intestina nimium distendendo dolorem colicum ex-
citant.

¶. XLVIII. 6. Bili acriori quae intestinorum tunicam velli-
cando ea ad frequentiorem motum peristalticum stimulet, *diar-
rhea* causam assigno.

¶. XLIX. *Alvus* contra *adstrictior* partim à pituita glutinosa,
partim à succo pancreatico austeriore, bile interim existente
inertiore, ac minus acri deduci debet.

¶. L. 8. *Respiratio difficultas*, sive *asthma* meo quidem arbitra-
tu producitur à flatibus, qui ex pituitā viscidā maleficio vitio-
se succi pancreatici cum bile in intestino duodeno effervescentia
solutā geniti partim ad pulmones deferuntur; partim ad ven-
triculum, quem nimium distendendo impediunt, quo minus lib-
erè diaphragma moveri queat, quod præcipuus respirationi in-
ferviens musculus est.

¶. LI. 9. Non tam flatulentis, quam quidem acribus haliti-
bus ad pulmones transmissis *tūsim* attribuo: sua etenim aeromo-
nia pulmonum bronchia, aut eorum membranam vellificando eos
ad illum inordinatum motum, quem *tūsim* appellamus, cogunt
atque irritant.

¶. LII. 10. Sequitur jam *syncope* omnium periculosissima, ac
proinde maximè formidanda, quam ortum suum habere puto,
à succo pancreatico, sed magis volatili, quam acri sua stagnatione
facto, bile enervata & pauca interim existente; qui per
venas lacteas ad cor delatus sanguinem ita coagulat, ut ad tempus
sensibiliter rarefcere nequeat, unde *pulsus* in *syncope* admodum
parvus, *debilis*, & quandoque *contractus*, quod manu cordis
regioni admota sentiri potest.

¶. LIII. 11. *Suffocationis hypochondriaca* causam derivo ab
halitibus ac flatibus viscidis admodum, atque austeris ex deprava-
ta succi pancreatici cum bile ac pituita effervescentia elevatis,
qui ex intestino duodeno sursum ad ventriculum, hinc ad æso-
pha-

phagum, & fauces, nec non per vasa lactea ductumque thora-
cicum ad cor, & pulmones afflgentes, in zophago suffoca-
nis sensum, & in pulmonibus ac corde veram quandoque suffoca-
tionem producent.

§. LIV. 12. Tandem hic symptomatum agmen claudunt nati-
via cum deliriū conjunctæ vigilie, non aliunde, quam à nimio
ac perturbato spirituum animalium motu deducenda: Spiritus
enim animales, qui tunc à sanguine ita turbato separantur, ne-
cessario vitiosi erunt, atque intranquilli (præterquam quod ha-
bitus etiam biliosi ad caput delati spiritus animales impurent,
magisque perturbent) unde & mens spirituum animalium tran-
quillitate egens turbatur, & sæpe numero amens fit æger.

§. LV. Omissis de industria brevitatibz ergo signis diagnosticis,
quibus singulæ febriū intermittentium species à se invicem dis-
cernuntur, quæ si quis desideret, adeat laudatum sæpius *D. Syl-*
vium, qui ea fusiū proposuit *prax. lib. 1. cap. 27.* nos recta per-
gimus ad *prognosin*; si modo intransitu dixerimus, nihil certi de
febris specie in prima cujuscunque febris invasione, atque inyan-
sionis initio prædicti, aut statui posse, an scilicet febris ephemer-
a, an synocha, an intermittens, imo quod magis est, an quo-
tidiana, an terriana, an quartana furura sit; uti nonnulli Thra-
sones, falsi sæpius licet arguti, ad consequendam apud imperito-
res, ac vulgum judicij acris famam inaniter gloriantur, sed post
paucos demum dies certa febris species determinatur.

§. LVI. Omnes, quotquot sunt, febres intermitentes legitima-
non usque adeo per se periculoſa sunt, uti hoc testatur Hippocra-
tes confirmante quotidiana experientia, *Sect. 4. aphor. 27. Febres*
quocunque modo intermisserint periculum abesse significant, imprimis
vero *tertiana simplices*, quæ ratione motus, non ratione periculi
naturam acutarum quodammodo æmulantur (requiritur enim ad
febrim acutam non tantum ut brevis sit, & subito moveatur;
verum etiam periculum, vel uti Hippocrates eam alicubi defini-
xit, ut *statim in initio extremos habeat labores*) nam aliquando
sponte citra ullum adhibitum medicamen sexto, aut septimo sol-
vuntur paroxysmo, annotante hoc eodem Sene, *Sect. 4. aphor.*
59. Tertiana exquisita in septem circuitibus ad summum iudicatur:
Sæpe saltē unius mixturæ ope cito integrè tolluntur; ita non
nullos in nosocomio ægros a Clariss. pug. Professo. Luca Schorbe

præsperore meo in eternum reverens brevi restitutoris vidi. Bonum est; *Febris tertiana*, signis concoctionis apparentibus, supervenire diarrheam. Duplices tertiane, que nonnunquam continuorum ad instar observantur, cum unus *paroxysmus in alterum* incidit, adeo ut æger nunquam à febre immunis sit, non omnino periculo carerent, plusque artis expostulant, ac Medici prudentiae; quod vel solummodo hinc claret, quod nullum Medico ægros purgandi à febre vacuum tempus relictum est; in quibus proinde à potentioribus semper purgantibus abstinentum, nilque nisi leniter, riteque consideratis considerandis tentandum: alias multos in magnum vitæ periculum conjiciunt, qui aut nimis in agendo præcipites, aut in iis, quæ adverti debent, advertendis negligentes, diosci nimis, aut desides sunt. *Spuria longius durare* confluere, non tantum aliquot septimanæ, imo quandoque integros menses, sapeque in alios commutantur morbos, *febres st. continuas*, *hydropem aſcitem*, similesque alios.

9. LVII. De quotidiana non est quod multa dicamus, quandoquidem parum à tertiana duplii differt (imo sunt, qui disputant an unquam detur quotidiana, & an non semper sit tertiana duplex; sed meo quidem judicio malè) distinguitur tamen ab illa, quod quotidiana vera ordinario eadem revertatur hora, & paroxysmi sibi invicem planè respondeant, contra atque in tertiana duplii: quod etiam protractior esse solet, & si infortunio in hyemem inciderit, facile in quartanam degeneret; quodque periculo non planè vacet (quæ si *spuria* fuerit, eo adhuc periculosior erit) Szpc enim in *cachexiam*, *anaſarcam*, *tumores adematofos*, *hydropem aſcitem*, similiaque alia graviora convertitur mala.

9. LVIII. Eventus quartana varius est: *vera*, *regularis*, ac *legitima* per se quidem omnis periculi expers est, unde vulgatum illud, & multo sermone tritum proverbium, de quartana non *sonat campana*; sed omnium pertinacissima esse solet, & non tantum mensos, sed & aliquando integros durare annos; longior tamen esse consuevit *autumnalis*, longissima *hyemalis*, effira vero brevior teste *divino Sene*, Sect. 2. aphor. 25. imo quartana in quibusdam *casibus* quandoque bona esse potest, nam qui ea laborant, non facile *convulsiones* patiuntur, vel iis laborantes; si quartana accesserit, ab iis liberantur, iuxta eundem *divinum Senem* Sect. 3. aphor. 70. Szpc quoque in alios graviores transit morbos, ut in-

in *hydropum*, *melanochoram*, *scorbutum*, qui plerumque quartanae
conjugantur, *phthisis*, sive *tuberculosis*, *darietum* & *scirrum* lie-
nis, similesque alios; quandoque in *febris continuam*, quæ tunc
plerumque lethalis observatur. *Quartana* vero *spurias*, atque *irre-
gularibus* nihil quicquam credendum, *infidis* plerumque, & *intu-
tis*, utpote quæ vel peritissimos sœpe fallunt. Sunt quidem bre-
viiores, & citius faciliusque subinde curari solent, sed hoc non
sine aliquo sit periculo, ut nos ante duos, tresve annos docuit
experiencia, cum *quartana irregularis lethalis* aliquot habuerimus
exempla, nonnullis satis deploranda; ita ut ante allatum prover-
biūm de *quartana* solummodo vera intelligi debeat. Omnia
difficillimè quoque *curantur quartana*, ad quarum curationem plu-
rimi cæcutire dicuntur, sicut ad podagram; unde *Medicorum* dici
solent opprobrium.

§. LIX. Magnam tamen tum ratione majoris, minorisve pe-
riculi, tum ratione facilioris, aut difficilioris *curationis* in *febribus
intermittentibus* faciunt diversitatem *atæ*, *sexus*, *temperamentum*,
vita conditio, ac *status*, *regio*, sive *locus*, *annus tempus*; similesque
aliae externæ circumstantiæ, ad quas omnes prudentem, ac ra-
tionalem *Medicum*, ac methodicum *Practicum* attendere oportet,
si aliquid certi prædicere, dogmaticam instituere curationem,
felicemque velit exercere *praxi*: Verbo *febres epidemia* reliquis
sempér *periculofores* esse solent.

§. LX. Absoluta *prognosi*, antequam nos ad *curationem* accinga-
mus, è re fore arbitramur, ut verbum tantum de *paroxysmorum
anticipatione*, & *postpositione* addamus. *Postponere* enim dicitur pa-
roxyismus, quando proximè præcedente serius accedit: *anticipare*
vero, quando citius, quam præterita vice revertitur. Quod vero
paroxyismus *postponat*, imputandum vel succo pancreatico stag-
natione sui minus acidò, ac acri factò, vel pituitæ obstructio-
nem parientis majori copiæ aut visciditati: melius est, exacerbationem
postponentem simul *leviorem* esse, utpote quæ indicare
videtur minorem succi pancreatici aciditatem, aut acrimoniam
qui propterea majori quoque temporis spatio indiger ad pitui-
tam licet minus viscidam perterebrandam; quam *postponere*, &
simul *majorem* esse, quod & succi pancreatici majorem significat
acrimoniam, & pituitam tenaciorem aut copiosiorem: *Succus
enim pancreaticus* licet acrior plus tamen temporis requiri;

quam antea, ut sibi per pituitam obstruentem viam patet, quod non fieret, nisi pituita, succo existente acriore, esset viscidior, aut copiosior, quod semper malum: hinc ergo apparet, quam male censeant illi, qui paroxysmum postponentem anticipanti semper præferendum esse volunt. Quod è contrario anteponas, sive anticipet, illud adscribo vel succo pancreatico propter stagnationem sui citius tam acri facto, ut sibi queat per pituitam obstruente facere viam ac transitum; & tunc plerumque, quæ sequitur exacerbatio, erit gravior, quod non usque adeo bonum: vel pituitæ minus viscidæ, vel pauciori, & si tunc paroxysmus sit simul levior, optimum erit, quod significet minorem succi pancreatici acrimoniam, minoremque pituitæ & copiam & visciditatem: hinc denuo patet, quam perverse judicent, qui paroxysmi anticipationem culpandam esse arbitrantur.

§. LXI. Res jam eo deducta, ut sola supersit curatio, quæ pro variis febrium intermittentium speciebus tantillum varians, in sequentibus fermè indicationibus consistit. 1. Ut obstructiones reserrentur, ac de obstruantur, pituitam incidendo, attenuando, & resolvendo. 2. Pituita, reliquaque humores suo tempore corpore expellantur abundantes. 3. Ut succi pancreatici acrimonia acida temperetur, ac corrigatur. 4. Eiusdem cum bile in intestino duodeno vitiosa effervescentia sedetur, ac compescatur, aut emundetur. 5. Denique ut legitima diata ratione habita, symptomata mirigentur, aut præveniantur.

§. LXII. Ad obstruktionem tollendam convenient omnia medicamenta pituitam incidendi, attenuandi atque resolvendi vi prædita; qualia sunt radices acor: heleni angelic. 5. rad. aperient. bryon. contraj. galang. gentian. levistic. irid. Flor. imperat. cyclam. zedoar. sal. parill. &c. ligna guajac. junip. sassafr. herba absinth. betonic. capill. Vener centaur. min. card. ben. chamædr. chamæpit. cochlear. dyctamn. Cret. heder. terrestr. hyssop. majoran. meliss. menth. puleg. artemis. rorismar. rut. sabin. salv. scord. thym. &c. flores betonic. lavend. calend. cròc. cheir. rorismar. semina 4 calid. maj. & min. anom. agn. cast. card. ben. cubeb. nigell. nap. levist. petrosel. raphan. sinap. &c. bacca juniper. laur. sambuc. fructus amygd. amar. caryoph. piper. gummi galb. opopan. ass. fætid. castor. chalybe. præpar. vitriol. Mart. aromat. & aromatic. quævis: sal. volatil. & fixa qualiacunque, ut

ut & acid. subtilior. ac volatil. & præ cæteris omnibus quæcumque præter incidendi atque attenuandi viam simul sudorifera audiunt: qualia plurima apud auctores existant, tum simplicia, tum composita, & tam Chymica, quam Pharmaceutica: ex quibus omnibus variaz ac innumeraz pro re nata, ægrorumque beneplacito, ac commodo concinnari formulæ possunt: exempli loco sit sequens mixtura cochleatim per diem usurpanda, & duas tresve ante adventum paroxysmi horas ad duo aut tria cochlearia, corpore simul ad sudores movendos ritè composito.

C aq. petrozel. fænic. ana ʒij.

vita Matthiol. aut theriac. simpl. ʒvj.

Antim. diaphor. ʒij. sal. succin. volat. ʒ. β.

ʒ. sal. armoniac. gutt. xvj.

fjr. menth. vel card. bened. ʒj.

Misce.

§. LXIII. Si vero ægri constitutio à natura, aut præter naturam sit biliosior, se melius habebit à sequenti mixtura ex incidentibus, resolventibusque acidis parata.

C aq. fumar. cichor. ana ʒij.

prophylact. Amstel. ʒ. β.

Antim. diaphor. ʒ. β. tart. vitriol. ʒij. ad ʒj.

ʒ. sal. vel nitri dulc. gutt. xx.

fjr. fænicul. aut simil. ʒj.

Misce.

§. LXIV. At quoties in eodem ægrotante simul humores biliosi, & pituitosi redundant, mixtura partim ex dictis acidis, partim ex aromaticis ac salibus volatil. constans optima erit, ex gr.

C aq. card. bened. cichor. ana ʒij.

theriac. simpl. acet. stillat. ana ʒvj:

ocul. cancr. pulverisat. ʒ. β.

ʒ. sal. armon. nitr. dulc. ana gutt. xv.

fjr. ʒ. rad. ʒj.

Misce.

§. LXV. Hisce similibusve sudoriferis brevi temporis spatio sepe, impr. si obstruens pituita non admodum fuerit glutinosa, ac tenax, solvitur in totum obstructio, ipsaque pituita fluida redita, motis sudoribus, loco inepto dimovetur, febrisque feliciter tollitur.

§. LXVI. E-

§. LXVI. Ægrotanti facile vomenti se nuntiante debili, si in corpore bilis humer pituita non sint, sed & redundare, ac quaquaverum diffundi observeruntur sine fructu tribus quatuorve ante paroxysmum horis nonnunquam vomitorium propinatur: utpote cuius ope quandoque non sola bilis redundans, verum pituita quoque obstruens salaria, locoque mota, facto impetu per inversum motum peristalticum ab intestinis ad ventriculum, hinc per æsophagum ac os corpore eliminatur. Quem in finem conducunt antimonialia, ut sapa vomitoria, oxyfacharum vomitorium, vinum emeticum, sive aqua benedicta Roeland: & similia ex antimonii vitro parata hic præ aliis omnibus conyentientia.

§. LXVII. Pituita præparata & ad fluorem quodammodo redacta (humores enim pituitosi, antequam educere coneris, incidi, attenuari, & fluidi reddi debent, secundum præceptum Hippocratis, scilicet. 1. aphor. 22. Concolta purgare oportet, non cruda; & scilicet. 2. aphor. 9. Corpora ubi quis purgare voluerit, facile fluentia reddere oportet) educenda est per medicamenta phlegmagoga, uti colocynth. ejusque trochisc. alrand. turbith. gummos. agaric. mechoac. rad. jalapp. hermodactyl. fol. senn. euphorbium, gumm. opopan. sagapen. Mercur. dulc. elect. phlegmag. D. Sylviæ, diaçarth. pilul. fætid. maj. cochias, extract. cathol. &c. ex quibus varia pro rei exigentia parari possunt formulæ.

§. LXVIII. Quoties simul redundat bilis, reliquis cholagogæ admisceri poterunt, qualia sunt rhabarb. aloë scammon. & ex eo paratum diagridium, cassia, manna, tamarind. succ. rosar. myrobal. citr. electuar. diaprurum solutiv. cholagog. D. Sylviæ, hiera picr. Galeni, pilul. aloephang. aureæ, &c. Debent autem purgantia assumi diebus vacuis, vel alias quatuor, aut quinque ante futurum paroxysmum horis.

§. LXIX. Succi pancreatici auctam aciditatem, atque acrimoniam temperant ac emendant, quæcunque humores acidos infringendi ac concentrandi vim habent, ut sal. lixiva tum fixa, ex cineribus plantarum scord. absinth. card. bened. sambuc. tum volatilia, corn. cerv. unicorn. ungu. alc. succin. armóniac. sang. human. urinæ, viperar. quod admodum potens est, vel quæcunque alterutro sale abundant, ut margarit. ocul. cancr. corall. creta, lap. hæmatit. succinum, limatur. chalyb. & simil. aromata, & aromatica

ex

ac imprimis caryoph. nec non spiri-
tus vini, morumque volatil. tunc simpl. tum varie aromatic, fa-
cias, non negligas incensum opiatis: Quem in finem conve-
nient mixtura f. & oz. proposita, addendo laudan. opiat. gr. iij. &
ol. caryoph. gutt. iv.

s. LXX. *Succus pancreaticus si austerus fuerit*, corrigetur sali-
bus volatil. oleo suetin. aff. fetid. castor. ejusque tintur: sed
præ ceteris spiritu sal: armoniac. guttatum cum convenienti ve-
hiculo aliquoties usurpando: Huic scopo poterit quoque infer-
vire modo præced. s. laudata mixtura, ratione salium volatil.
quæ eam ingrediuntur, impr. si aliquid tinct. castor. addatur.

s. LXXI. Quæ vero humores acidos acresque, ac præcipue
austeros cum euphoria ab alvo evacuent, nulla mihi hactenus
comporta sunt medicamenta, confitente idem *Magnus P. M. Syl-
vio*. Hoc si quis tamen imprudenter, atque inconsultè tentaver-
it, nihil aliud præstiterit, quam quod in gentibus excitatis à pur-
gantibus ventris tormentibus, ac anxietatibus, magnas ægro crea-
verit molestias, multumque debilitaverit. Sedulo ergo caven-
dum, ne humores illos, antequam ad faciliorem sui evacuatio-
nem per dicta medicamenta præparati fuerint, corpore extur-
bare nitamus: Quos tamen ritè præparatos, & ad serì quodam-
modo naturam redactos commode expurgabis per hydragoga, qua-
lia sunt gummi, gotte, rad. jalappæ, mechoac, elater, ebuli, ac
sambuci partes pleræque, crystall. lunæ &c.

s. LXXII. *Depravata succi pancreatici & bilis effervescentia se-
dabitur*, emendabitur saltem, ac corrigetur partim oleosis ac pîn-
guibus, utriusque acrimoniam obtundentibus, jusculis carnium,
emulsionibus; partim opiatis parca manu usurpandis, electuar.
sc. opiatis, laud. opiat. &c. opium enim sua oleositate utrumque
acre mirum in modum lenit, ac temperat.

s. LXXIII. *Dietam quod attinet, que ex parte ab Hippocrate
præscribitur, Sect. 1. aphor. 16. Viæ humidiæ fabricitantibus omni-
bus, maximè vero pueris, & aliis tali viæ usi consuetis;* ea in recto-
rem non-naturalium regimine consistit. Cavendum enim ab om-
nibus supra enumeratis caulis, iis que contrariae substituenda sunt:
verbo debet esse medica, moderate calida, ac humida, & præterea
simil incident, attenuans, ac resolvens, quæque vires durante cu-
ratione conferryare apta nata est.

D

LXXIV. Præ-

§. LXXIV. Praemissa fibrum intermixta, & ceterorum curacione rationali, principiis experimentis, nouissimis, ac stabilitate, jam posso variis supra alias profligandis symptomatis proficiendum est, quod efficies partim medicamentis jam dictis, partim etiam aliis adhuc proponendis.

§. LXXV. In specie frigori, ceteraque ipsum concomitantia symptomata mitigabit mixtura §. 69. huidata; nullum enim medicamentum, quam oleum caryoph. aut similia olea aromatic. stillat frigori magis temperat. Sumat ergo æger, durante frigore, singulis circiter horæ quadrantibus cochl. i. hujus mixturae.

§. LXXVI. Caloris vero eique copulatis symptomatis confert mixtura §. 63. commendata; vel hoc simileve apozema, de quo sepius in die haustulum capiat æger.

¶. Rad. acetos. cum fol. M. ij.
fol. frager. violar. ana M. j.
cog. ex aq. hord. calatur. 3 xx. adde
syr. acetos. citr. 3ij.
sp. fol. dulc. 3f.

M. f. apozema.

§. LXXVII. Sit temperandæ ac leniendæ conductus idem apozema, vel jalapium ex aq. hord. syr. limonior. aut granat. acid. spir. fol. dulc. & simili paratum, vel tinctura sasar. cuius descriptionem videre potestis apud *Sylvium* prax. lib. 1. cap. 1. Sc 28. Horum ope non tantum sitis, sed & æstus præter naturam in sanguine, univerisque corpore productus compescetur.

§. LXXVIII. Hic obiter in transitu notandum, quod durante calore potum paulo copiosiorem assumere licet sit, quem urgente frigore cane pejus. & angue vitare debet æger: utpote à quo sepe pituita soluta, inque vasa lactea recepta, ibique denuo à frigore febrii coagulata in iis variz oriri possunt obstructions, quas facile hydrops sequitur ascites. Eo igitur tempore satius est, os aqua pura, vel vino mixta colluere, atque ea ratione situm fallere. Quin tunc etiam juvat lapis prunell. potui additus, & sepius parva admodum quantitate usurpatus.

¶. §. LXXIX. Præter hæc & similia alia leviora tantum, curaque faciliora, sequuntur jam alia graviora symptomata, quæ licet sublato morbo, ejusque causa, plerunque sponte quoque tolli

tolli solent , tanquam easum effecta , eorum rarer nonnulla
adeo saepe vehementer affligunt , ut morbi currationi remo-
rentur , medicique opem ad sui mitigationem expostulent , ne
graviora ab ipsis mala inducantur ; immo quandoque adeo vehe-
mentia sunt , ut medicus , sepositis ad tempus morbo & causa ,
necessè habeat , omnem suam operam , ac curam ad eorum mi-
tigationem dirigere . Ergo ad præcipuum ac magis urgens
symptoma Medicum maximè attendere oportet , ne urgentio-
ri prius satisfacere queat : quæ qua ratione , quibusque reme-
diis mitigari aut curari debent , ne nimis mulius sim , verbu-
lo dicam .

§. LXXX. 1. *Cordialgia* halitibus acerrimiis adscriptam cu-
rabis impr. opiatas bilis succique pancreatici acrimoniam tem-
perantibus , quæ vel seorsim usurpari , vel pro reliquorum sym-
ptomatum diversitate modo his modo alias addi poterunt me-
dicamentis .

§. LXXXI. 2. *Nausea* & *vomitum* , si febri intermitteri con-
jungantur , tollentur per medicamenta bilem volstiliorem fi-
gentia , ejus acrimoniam temperantia , deprayatoaque effe-
vescientiam compescientia , qualia sunt omnia austera , lenis-
que adstringentia , tert. sigill. & argillæ , omnes . tert. lemn.
bolus armen. corall. creta , succus acic. hypocist. succ. limonior.
arant. granat. acid. acer. stellat. sp. sal. vitriol. alumina. sulphur;
ac impr. nitr. lapis pruaell. (notum enim ex Chymia plurima
volatilia : sola calcinatione per nitrum figi) opiatæ pleraque ,
discord. utrumque theriac. laud. opiat. &c.

§. LXXXII. 3. *Appetiti profligati* medebaris per medicamen-
ta humores peccantes corrigitia supra proposta , redundantes
que evacuantia modo per alvum , modo per vomitum pro vi-
tiosorum humorum diversitate , & potissimum acida blanda ac
temperata acidi fermenti defacta recuperantia . ut sp. sal.
nitr. dulc. & simil.

§. LXXXIII. 4. *Famis* è constrictio *visca* curam obsinabit
per acidum potenter infingerentia , ac cibis tantem , ocul. cancr.
margarit. corall. creta. & lumb. superius recensita .

§. LXXXIV. 5. *Tormentibus colicis* conducere medicamenta
spirituosa & aromatica , sal. volatile. potiss. oleosa . olea stil-
lat. aromat. opiatæ , laudanum opiat. camomillæ , omnia , nec

non clysteres laxantes, ac carminantes. ex loc. sic seq. mixtura cochlearium afflomenta.
Ag. membr. fenni. ana 3j.

cochlear. carniat. sylv. ana 3j.

Sp. sal. armoniac. 3j.

laudan. opiat. gr. iii.

olei mar. stillat. gr. iv.

Syr. membr. aut fanic. 3j.

Misce.

§. LXXXV. 6. Diarrhae cura iisdem fermè, quibus vomitus medicamentis simul junctis commode instituetur, si sepius partitis vicibus, parva dosi usurpentur: quæ varia licet forma præscribi possint, sicciorum tamē liquidiori semper hoc in casu præfero; quoniam humida in primis viis omnia nimis dilatant, viisque lubricant.

§. LXXXVI. 7. Alvum contra adstringitorem curabunt medicamenta succum pancreaticum austriorem corrigentia, sal. volatile. pituitam viscidiorum incidentia, aromaticæ, & si flatus adsint, eos carminantia, alvumque lubriciam reddentia, enemata, aut suppositoria, vel apozemata laxantia, & sic porro.

§. LXXXVII. 8. Respiratio vero difficult, sive astma halitibus flatulentis adscripta, curabitur, illorum materiam, efficien-temque causam emendando, eorumque exortum impediendo, eosdem productos dissipando, cui scopo, vel scopis inserviet nuxtura §. 84. proposita.

§. LXXXVIII. 9. Tuis vero febribi halitibus acrisbus assignatae conducent medicamenta coram acrimoniam temperantia, ipsosque discutientia, opiate scilicet sal. volatile & oleosis mixta, sepiusque instanti paroxysmo parca manu usurpata.

§. LXXXIX. 10. Sequitur jam Syncope omnium maximè me-
taenda, quæ prævenietur, ac præcavebitur medicamentis calidis cardiacis, spirituosis, aromaticis, salibus volatile. oleis stillat. & li-
quid. vel haec similiter mixtura.

Ag. membr. meliss. aut simil. ana 3j. & rinde cinamom. 3j.

Ol. caryoph. gutt. vi.

Syr. membr. aut cochlear. 3j.

Misce, dosis subinde cochlear. 3j.

§. XC.

§. XC. ir. *Suffocationis hypochondriæ* curam consequeris per salia volatil. & oleosa, olea aromat. stillat. aromata, & aromatica ferè omnia , sp. sal.. armoniac. assam fætid. castor. ejusque tintæ. sp. vini rectific. extractum, ol. succin. mac. stillat. cort. a-rant, rorismar, tintæ. aromat. cinnamon. croc. &c. vel hanc , similemve aliam mixturam cochleatum sèpius assumendam.

2. Aq. majoran. puleg. ana ʒjß. cochlear. ʒj.

Hysteric. vel vita Mastib. vel

carminas. Sylv.

Tint. castor. ana ʒjj.

Laud. opiat. gr. iij. ol. succin. gutt. xv.

Syr. artemis. aut matricar. ʒj.

Miscæ.

§. XCI. 12. Tandem & ultimo vigiliæ nimias cum deliriis fæ-pe *conjunctæ* curabis medicamentis bilis acrimoniam temperantibus , ac. corridentibus , qualia sunt acida temperatiora , aquæ, suboleosa, nec non opiate, ex quibus mixturae , emulsiones, jula-pia & similes formulæ componi possunt , internèque assumi : externè verò capiti admoveri possunt epithemata , facculi, &c. sed nihil æquè in deliriis convenit, quam animalia viva per me-dium dissecata ; aut eorum partes , aut viscera adhuc calentia capiti applicata. Atque ita brevi quoque symptomatum secundum singulorum causas curationem dogmaticam absolvimus.

§. XCII. Studio ac de industria *Venæctionem* omisi, tanquam in febribus intermittentibus, qua intermittentibus inutilem. Sunt tamen nonnulli sanguinis humani effusores prodigi , qui indif-ferenter in quavis febre tam intermittente , quam continua celebri volunt *Venæctionem*. Id vero non aliunde provenit , quam quod omnis febris essentiam in auto consistere putent *ca-lore* , quod falsum esse , antea satis demonstratum : atque ita suis præjudiciis dediti ex uno in alterum graviorem delabuntur errorem, non sine magno sèpe ægrotantium detimento? Quis enim mentis suæ compos. non percipit ? Si , uti manifestè ex antecedentibus appareat, primaria ac adæquata febrium intermittentium causa consistat in ductuum pancreatis lateralium obstru-ctione à pituitâ in ipsis coagulatâ succumque pancreaticum tam diu in motu suo impediente, donec sua propter stagnationem aucta acrimonia sibi viam pariat, inductâ ; quis, inquam , non per-cipit ?

cepit? nihil quicquam febris intermitentibus, qua intermissionibus posse conduceare necessarium. Ast non nego, nonnullam quam celebratam per veram febrem sanguinis missione in iis convenire ac utilem, imo quandoque necessarium esse, non vero tanquam febris intermitentibus, verum tanquam symptomatis illas comitantibus. Poterit itaque cum successu, magnoque aggrorum commodo in iis veneficiis institui, si plethora adsit, vel paroxysmis magnus atque intensus copuletur ardor, astusque, ut ita immutans à sanguinis vasa ita opplesat, ut ipsius corde rarefacto amplius deficiat spatium, nimis vel copiose, vel rarefcentia suffocationis periculum præveniat, sanguineque hoc modo ventilato, ejus noxiū incendium minuatur.

§. XCIII. Hic operi finem imponerem, nisi animum induxissem meum, specifica quædam febribus coronidis loco addere, quorum plurima à multis, præsertim in quartana sumnopere celebantur, ac commendantur (horum licet nonnulla magis in tertiana, tanquam minus pertinaci, quam in alia profuere) Talia autem sunt, pulvis Clavig. vini Professori Crassi, qui ex Mercurio, sole tartar., & sole commun. paratur: ejusdem ferme efficacie est, qui à Bigino describitur ex antimon. Talis etiam quodammodo est pulvis Marci Cornachini, ex scammonio, sive diaphris sulphure. Autem diaphor. & tartaro vires violat. sive cremore tartar. constans. Ab aliis laudatur pulvis ex nuce mosch. & æquali alumina pondere: alii aliquid piporis, alii fol. viij. aut ix. salvia addunt, & cum vino calido afflumunt. Alii fenni apii ad unius alteriusve drachmas quantitatem propinant. Alii rad. peperom. effuso vini spiritu ad 3ijij. circiter: alii ritell. ovi cum pipore ex sp. vini, exhibent; alii solo sp. vini, aut aq. vite Matth. pauxillo addito aq. cinamam. ad majorem gratiam cum successu utuntur. Hæc omnia, dum suis volatil. particulis sanguinis effervescentiam augent, motuunque circularem accelerant, ad pancreas delata una cum succo pancreatico secundum aliquas sui agiliores particulas à sanguine seceruntur, quæ particule in majori quoque motu propter acceleratum motum sanguinis constent, continuè in pituitam obstruentem arrieto (vel adjuvante quoque suoco stagnante aciore, vel iam perfectam sibi vi viam effuso) fossilis penitus ex suo latibulo sompnum excutunt: atque ita quandoque febrim tollere videtur.

§. XCIV. In

5. XCIV. In quartanam vero his omniibus palmae præscriptis cortex Peruviana, (chinam chinam vulgo vocant) ad 3j. circiter exhibitus, cuius tamen vices quodammodo supplere possunt rad. gentian. constrictor. cort. querin. lign. colubrin. cassia lignea, quorum egregia subinde in nosocomio vidi effecta: & similia alia particulis suis terreis acidum combibentia, dum reliqua magis agiles à compedibus suis liberatae in actum deducuntur parilique, ac præcedentia, modo agere videntur. Sed hic sedulo advertendum, corticem Peruvianum tollere ad tempus faktem quartanam, sed reddituram, vel non reddituram, prout magis, minusve sanguini, primitusque viis prospectum fuerit antea. In corpore enim impuro si exhibeat, post brevius longiusve redibit intervallum gravior, ac periculosior: in corpore vero ritè anæa expurgato revertetur raro, & si redeat, facilè denuo, purgato corpore, eidem propinato cedet medicamento: & hæc causa est, quod tempore verno, quam hyeme, aut declinante autumno majorem facilioremque ille pulvis fortatur effectum.

5. XCV. De externis medicamentis, quorum nonnulla carpis manuum; alia plantis pedum, alia regioni cordis applicantur; quædam de collo suspendantur, ut pote minoris momenti, ac efficaciaz, non dicam, eo magis, quod talia innumera apud antores legere est. Verum enim vero, ne id, quod minium est, vertatur in vitium, tandem.

Sit modus in rebus, sint certi denique fines

Quos ultra citraque nequit confondere rectum.

Atque ita disputationi fine imposito, Medicorum principi, Deo ter Opt. Max. pro hisce, aliisque innumerabilibus beneficiis tam benignè nobis concessis, gratias habemus quam maximas; supplcesque precamur, ut studiis nostris, quibus hactenus benedixit, imposterum benedicat, quo vergant unicè in nominis sui Gloriā, ægrorumque salutem.

AD ORNATISSIMUM

JUVENEM

D. NICOLAUM VANDER MARK:

*Cum post defensas de Febribus intermittentibus Tbe-
ses summō omnium applausu Medicorum
numero infereretur.*

APPROPERAT ter grata dies, quā justa laborum
Præmia concedet saera Minerva tibi.
Illa dies nos exagitat, dulcissime MARKI,
Atque movent calamum gaudia tanta meum.
Et racciam dudum exspectatō latus honore,
Nec moveam dulci plectrā benigna sonō?
Non fert hoc phœbus. Non fert hoc turba sororum,
Et minimē charites, quas adamare soles.
Auferor in versus omnis, plenusque furore
Jam video carmen crescere sponte sua.
Id cupiunt charites. Id vult intonsus Apollo,
Exoptat totus Piëridumque chorus.
Aspicis, ut blandè exultet generosa juventus,
Et videat nomen surgere in astra tuum?
Ipse vides jam securus, cumque omne latō,
Quid studium assiduum polleat atque labor,
Et noctesque diesque tuis te involvere libris,
Ut felix doctis annumerere viris.
Ergo cum fueris soleris in rebus agendis,
Venisti ad decoris culmina magna tui.
Qualiter oppugnat validam dux strenuus urbem,
Quæ cadit, hostilem ferre coacta manum.
Es nactus laudes, statuisse excelsa tropæa,
. Et quicquid video nomina magna sonat.

Sic

Sic exantlati jam defluxere labores.
Et quicquid studii primus amaror habet,
Sed restat quod agas dum famæ consulis acer,
Quæ se præbebit fida tibi cõitem.
Durum opus aggredieris, MARKI, plenumque periclis,
Atque quod ingenium postulat usque vigil.
Eja age, cum magnis luctaberis hostibus, & qui
Infestant sœvè cum senibus juvenes.
Oppugnabis eos, &c., si tibi gloria curæ est,
Hippocratis Batavi nomen habere potes.
Crede mihi, è minimis non surgit gloria rebus.
Degeneres animos acriter illa fugati
Maxima laus sequitur res gestas fortiter, & quas
Sæpius enaret candida posteritas.
Est alipuid morbos depellere corpore totô,
Ut sine labo malâ membra vigere queant.
Est aliquid patriæ bene confirmare salutem,
Mortisque ingenio pellere tela suô.
Sic spes cum fueris semper præclara parentum,
Nunc exples Patrui maxima vota tui;
Cujus doctrinâ securè Leida quiescit,
Illi quæ fasces detulit alma suos;
Auspice quô magnas deponit curia curas,
Et cujus regimen civis & hospes amant;
Et qui Galenum & medicorum oracula noscens
Splendet virtutis nobilitate suæ.
Exultat meritô vir magnus. Plaudit & ille,
Qui tibi, quique mihi dogmata sacra dedit.
Illius semper virtutem extollere mecum
Cura fit, & lætis amplificare sonis.
Sic Rex cælicolûm clemens tua cæpta secundet.
Sic bene fausta tibi vita perrennis eat.

D. VAN HOOGSTRATEN.

E

LAU-

L A U R E A
HONORI CONSECRATA
Praefantissimi ac Dottissimi Viri, Ieronimi

NICOLAI VANDER MARCK,

*Cum in illa bri, qua flores Lugduni Batavorum,
Academis, summo suo merito Medicina
Doctor renunciarentur.*

Que canam nostro medico decora
Carmina? & quā nunc refert labores.
Musa? non certus, quia plenus ille est
Doctor honore.

Hinc vocat virtus tua nos, & urget,
Hinc moverit virtus probitas aperta,
Hinc tuum, docte! ingenium peramplum,
Pellit acutum.

Multa quid dicam videoas, legasque
Hoc opus clarum, medicæ dat artis
Plurimos nodos, fecat hos, docetque
Mente nec esce.

Gaudreas Phœbi decus, atque sedes
Leida, jam cingas viridi corona
MARKIUM nostrum, redimito lauri:
Fronde capillos.

Omnibus doctis, merito probatur,
Omnibus charus meritis habetur,
Omnibus cuncti Dominum precantur.
Annuat aulis.

Ludebam

PETRUS van HOEKE, Lugd.-Bat.
S. S. Theol. Stud.

CAR.

CARMEN INAUGURALE

In Doctissimum Dominum

NICOLAUM vander MARCK,

De Febris Intermittentibus disputantem,
Quum in Athenæo Lugduni Batavo Medicinæ
Doctor crearetur.

Quid Rigor & Febris Calor, atque Ebullio cordis,
Contractus, pulsusque celer, deliria mentis,
Nausæa cum vomitu, siccæ; ac Lassatio, Ructus
Nunc acidi, tot amara bilis, compacta dolorum
Congeries, capitis gravitas, ac Tensio Ventris,
Murmura, tot flatus, ferventis cordis anhelans
Spiritus, Ephemeræ quales, qualesque Synocha,
Intermittentis febris focus unde, Diastoles
Impetus intensus, validusque in Systole fervor
Sanguinis indomiri, Morbi quæ causa malorum;
Dum * NICOLAE doces, Victor populique vocaris.

Pandimus augurium NICOLAI carmine MARCI,
Majalique herbâ te necet Apollinis ara.
Euge Triumphantî meritò tibi dantur honores;
Sit tibi cura sequi porrò vestigia Celsi,
Hippocratis, salibus commisce volantia fixis,
Incundequæ, citò, tuò, medicamina fert.

Hæc si perpendas vinces tentamine Febres.
Victor eris populi, NICOLAE, è sanguine MARCI
Consulîs in patria Lugduni; nomine tali
Ægrotis modo Consul eris, pulsorque dolorum.

*Vox Græ-
ca victor
populi La-
tin. dicta.

VOTUM NUNC DEDICAVIMUS
Spei, Meritū, Honoribus, Ornatisimis, imperficiuntur
Invenit

NICOLAI VANDER MARCK,

Cum post habitam disputationem Inauguralem de Febris Intermittentibus *Medicinae Doctor*, omnium applausu, in illustri Academiā Lugd. Batavā, renunciaretur. A. 1682.

M^{ag}nus nunc dignus, Juvenis doctissime, laude,
Cui decorant sanctas flores ferta cōmas
Nunc caput extolis, summoque exsurgis honore,
Nituntur pennis singula facta suis.
Et decus, & laudem multo sudore parasti
Et facunda facit pectora laudis amor.
Tempora Phœbeis fertis cingentur & auris
Et dabitur merito laurea vota Jovi.
At tu, qui claros petiūsti saepe triumphos,
O desiderii, ouraque spēque mei!
Perge his virtutem famamque extendere factis
Quis pede felici sidera adire queas
Lumen amas, verumque cupis cognoscere rerum,
Quas magnus mundus, quas quoque paryus habet.
At nunc officio functus, rebusque paratus,
Te tandem ad Medicū limina summa paras.
Quod gremio Medicina suo, quod sacra Sōphia
Continet, effecta sedulitate notas.
Docta quod involvit Sennerti pagina nosti.
Quodque docet Cōus Pergameusque senex.
Quas habeat vires FEBRIS, quo more domantur
Sit furor, enucleas, quaque medela, doces.
Quæque sit herbarum miranda potentia, quando
Et sit danda malis quælibet herba suis.
Quæ nocitura mones, quæ sint bona Pharmaca monstras.
Fercula quæ proflint, quæ fugienda notas.
Forti animo debellavisti, præside Phœbo,
Cum vires Pallas tenderet ipsa tibi.
Vos scīci, docto Juveni duplicate coronam
Pofset Apollineum quæ decuīsse chorūm.
O quam jucundum est istos infistere calles,
Deliciisque oculis his animoque frui!
Quid cessas, meritos lauri redimito capillos
Fronde triumphali prolis, Apollo, tuæ.

Fratel Frani.

F I N I S.

